

## **ВАЖЛИВІСТЬ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ**

**Волік В. В.**

професор кафедри публічно-правових дисциплін  
Маріупольський державний університет  
м. Маріуполь, Україна

**Ткачова М. В.**

студентка ОС  
«Бакалавр» спеціальності «Міжнародне право»  
Маріупольський державний університет  
м. Маріуполь, Україна

Сучасна політична та кримінальна ситуація на світовій арені така, що страхування перевезень вантажів стає дуже важливою частиною зовнішньоторговельних операцій. Міжнародна практика вже виробила низку правил, які регламентують страхування вантажів, що перевозяться, на міжнародному рівні — програми страхування в різних країнах можуть відрізнятися, але несуттєво. Базовою умовою страхування зовнішньоторговельних вантажів є страхування «з відповідальністю за всі ризики». При цьому міжнародне страхування вантажів, як і страхування вантажів по Україні, може передбачати додатковий набір страхових ризиків. Наприклад, відповідальність за збитки, що сталися внаслідок військових дій, терористичних актів, народних заворушень тощо. Страхове покриття, крім транспортування, може поширюватися на навантаження, розвантаження, навантаження, а також тимчасове зберігання вантажу на складі. Щоб мінімізувати ризики при міжнародному транспортуванні вантажів, необхідний договір страхування. Його наявність гарантує відшкодування вартості, якщо вантаж буде втрачено, знищено або пошкоджено [1, с. 75].

Страхування вантажів у міжнародних перевезеннях належить до сфери майнового страхування. Договір страхування – угода сторін, за якою страховик зобов'язується у разі настання страхового випадку в період здійснення

міжнародного перевезення зробити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, на користь якої укладено договір (вигодонабувач), а страхувальник – сплатити страхову премію (внесок). Договір страхування визначає права, обов'язки та відповідальність сторін. За його висновку необхідно спиратися на правові норми страхового законодавства [2, с. 142].

У договорі страхування обов'язково необхідно вказати: об'єкт страхування, якою виступають майнові інтереси страхувальника; умови, що відображають страхові випадки та ризики; суму договору (зазвичай визначається повною вартістю товару та підлягає зміні за погодженням сторін під час дії угоди; термін дії. Порядок дій сторін при настанні страхової ситуації та наслідки невиконання прийнятих зобов'язань, а також підстави для відмови у виплаті відшкодування. Вантажі можна розділити на кілька груп – залежно від їх специфічних особливостей: за призначенням, легкістю руйнування, способом транспортування. Захист будь-яких категорій товарів у міжнародних перевезеннях передбачає страхування карго. Ця процедура забезпечує страховий захист усім стадіях переміщення товару між пунктами. Під час міжнародних перевезень у договорі страхування сторони узгоджують право країни перевізника або обирають право країни для регулювання страхування (ст. 5 Регламенту № 593/2008 Європейського парламенту та Ради ЄС м. Страсбург 17.06.2008). Страхування вантажів у міжнародних перевезеннях в окрему групу не виділено та здійснюється за правилами, що застосовуються до всіх видів товарів. Відповідно до Конвенції про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДПВ) від 19.05.1956 рр., ратифікована Україною 01.08.2006 р. Сторонами договору страхування при міжнародних перевезеннях є страхувальник та страховик [3]. Страхувальником може бути фізична чи юридична особа. Як уже зазначалося, зазвичай це пасажир, вантажовласник або відправник вантажу. На стороні страхувальника може бути вигодонабувач. Це особа, на користь якої страхувальником укладено договір страхування. Предметом договору страхування при міжнародному перевезенні є послуга страховика зі страхової виплати при настанні страхового випадку у

вигляді шкоди, заподіяної життю та здоров'ю пасажирів, втрати, нестачі чи пошкодження (псування) вантажу, тобто. у несенні страхового ризику у межах страхової суми. Зміст договору страхування при міжнародному перевезенні становлять права та обов'язки страховика та страхувальника (пасажирів, вантажовласників або відправників вантажу). Головним обов'язком страховика є страхова виплата у разі настання страхового випадку. Вона має бути зроблена у встановлений термін. Він залежить від отримання від страхувальника повідомлення про настання страхового випадку.

Із цього випливає, що правом страховика є своєчасне отримання від другої сторони договору інформації про страховий випадок. Він має право самостійно з'ясувати обставини страхового випадку. Крім того, страховик має право відмовити у страховій виплаті у випадках, зазначених у Правилах страхування вантажів. Розроблені відповідно до вимог Цивільного кодексу України, Закону України «Про страхування» та інших законодавчих актів України. Визначають коло суб'єктів та об'єктів страхування, перелік страхових ризиків та винятків, основні та додаткові умови страхування, порядок укладання та припинення договору страхування, права та обов'язки сторін договору страхування протягом строку дії договору страхування та у разі настання страхового випадку [4].

Процедура страхування передбачає забезпечення страхового захисту вантажу на всіх етапах його перевезення автомобільним, авіаційним, морським або залізничним транспортом – від завантаження до вивантаження в кінцевому пункті, включаючи перевалку, складське зберігання та інші операції. Відповідно до правових норм страхового законодавства збитки згідно з полісом страхування не відшкодовуються, якщо втрата або пошкодження вантажу сталося внаслідок протизаконних дій або необережності страхувальника, неякісного пакування, недотримання технології розміщення та кріплення, порушення термінів доставки та інших подібних факторів [5].

Форма договору страхування при міжнародному перевезенні – письмова. Її недотримання тягне у себе недійсність угоди. Зазвичай, договір оформляється

шляхом видачі страховиком страхового свідоцтва або іншого страхового документа. У міжнародній практиці страхування під час перевезення використовуються різноманітні види страхових полісів. Широке поширення набув генеральний страховий поліс. Страхування за генеральним полісом – це систематичне страхування різних партій однорідного, майна (товарів, вантажів тощо) на подібних умовах протягом певного терміну, яке здійснюється за одним договором – генеральним полісом. Страхувальник зобов'язаний щодо кожної партії майна, що підпадає під дію генерального поліса, повідомляти страховику зумовлені таким полісом відомості у передбачений термін, а якщо він не передбачений – негайно після їх отримання. Страхувальник не звільняється від цього обов'язку, навіть якщо на момент отримання таких відомостей можливість збитків, що підлягають відшкодуванню страховиком, вже минула. На вимогу страхувальника страховик зобов'язаний видавати поліси за окремими партіями майна, які під дію генерального поліса. У разі невідповідності змісту страхового поліса генеральному перевага надається першому.

Договір страхування при міжнародних перевезеннях як ризиковий договір може бути виконаний двома способами. Перший спосіб – це виплата страхової суми у разі настання страхового випадку. Другий – несення ризику протягом терміну договору за відсутності страхового випадку. Договір може бути розірваний з ініціативи страхувальника будь-якої миті. При цьому сплачена страховику страхова премія не підлягає поверненню страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору [6, с. 53].

Страхова виплата здійснюється відповідно до Угоди та умов договору страхування пасажирів під час встановлення факту страхового випадку. У разі розбіжностей про розміри страхової виплати суперечки вирішуються у суді країни страховика, який уклав із перевізником договір страхування пасажирів.

Отже, на сьогоднішній день розбіжності в підходах до страхування товарів, що перевозяться різними видами транспорту, у багатьох випадках стерлися. Сучасні договори страхування часто покривають ризики, пов'язані з

перевезенням, починаючи з моменту відвантаження товару і до моменту, коли він досягає пункту призначення. Кожний з видів транспорту має свої умови та особливості страхування транспортних перевезень.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев В. К. Транспортное право: учеб. пособие. Калинин: КГУ, 1977. 84 с.
2. Баймуратов М. А. Международное право: учебник. Харків: Одиссей, 2000. 736 с.
3. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДП) : Конвенція Організація Об'єднаних Націй від 19.05.1956 р.: станом на 1 серп. 2006 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_234#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_234#Text) (дата звернення: 21.01.2022).
4. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР : станом на 1 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text> (дата звернення: 21.01.2022).
5. Регламент (ЄС) N 593/2008 Європейського Парламенту та Ради "Про право, яке підлягає до застосування щодо договірних зобов'язань ("Рим I")" : Регламент Європейського Союзу від 17.06.2008 р. № 593/2008. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_905#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_905#Text) (дата звернення: 21.01.2022).
6. Янюк Ю. Страхование рисков перевозчиков. Логистика: проблемы и решения. 2013. 3 (46). С. 50–56.